

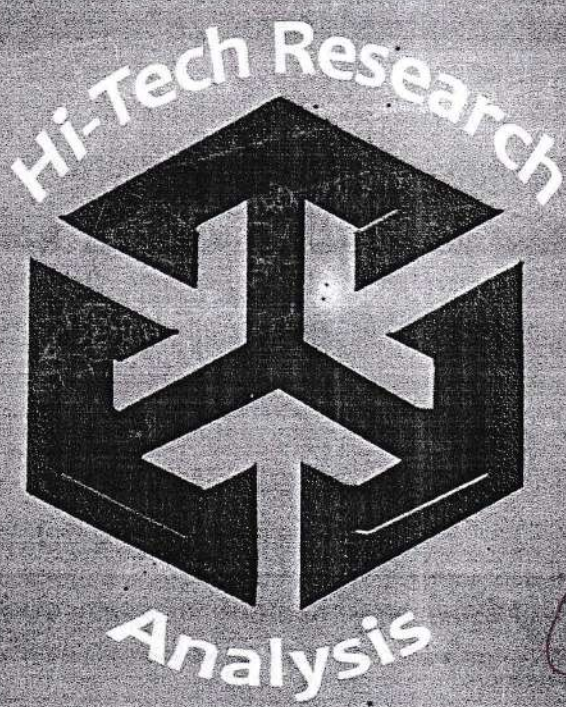
41

1

ISSN 2231-6671

International Registered and Recognized
Research Journal Related to Higher Education for all Subjects

HI-TECH RESEARCH ANALYSIS

117

I/C Principal
Sharadchandra Mahavidyalaya
Shiradiyon Tq. Kallam

EDITOR IN CHIEF
DR. BALAJI KAMBLE

INDEX

Sr. No	Title for Research Paper	Page No
1	Customer Attitude, Preference and Satisfaction Towards Investment in Iciciprudential Life Insurance Co. Ltd. Deepak Kumar Gupta, Dr. Vinod Khapne	1
2	Evolution Of Urban Co-Operative Banks In India And Their Current Status Jagdish S. Walawalkar, Dr. Subhash D. Pawar	7
3	Cost Effectiveness of Human Resource Management In Small And Medium Industries Manali R. Patil	15
4	Women Entrepreneurship In India Problems & Suggestion Dr. Madhav Palmante	24
5	Language Use in Bilingual Context and Domains of Language Arun Kale	29
6	Nissim Ezekiel : A Poet of Social Conscience Rahul Ghuge	35
7	Channels of Communication & Quantitative Analysis Parameters Shrihari P. Adsule	40
8	कृषी विपणन एक आर्थिक विश्लेषण डॉ. रमेश दामाजी बावणे	45
9	गांधी विचार आणि आधुनिक जग विनोद सोनवणे	55

41

7

Channels of Communication & Quantitative Analysis Parameters

Shrihari P. Adsule
Dept. of Library Science,
Sharadchandra Mahavidyalaya,
Shiradhon, Dist. Osmanabad

Research Paper - Library Science

Introduction:

Channels of communication are also named as communication channels, Forms, sources. Channels of communication means, "A medium or a source which helps to communicate the ideas and thoughts of a author to his readers." There are two prime print channels of communication viz. Journals and books.

Journals

Journals are published after regular interval of time. The frequency may a day or a year.

Journal ranking

Journal ranking aids to journal selection by libraries. Citation analysis helps to produce lists of journals ranked according to the number of citations received; with the application that the ones coming out on top are the most likely best buys. Other techniques adopted for this purpose are: usage studies, time spent reading, user preference etc. An ability to rank journals in order of importance, over a given period of time, might seem a valuable method of providing confirmation to librarians of the relative needs to purchase different journals.

I/C Principal
Sharadchandra Mahavidyalaya
Shiradhon Tq. Kallam

ISSN 2231-6671

International Registered and Recognized
Research Journal Related to Higher Education for all Subjects

HI-TECH

RESEARCH ANALYSIS

Hi-Tech Research

Analysis

EDITOR IN CHIEF
DR. BALAJI KAMBLE

Issue - XVII, Vol. X

TECHNICAL RESEARCH ANALYSIS

IMPACT FACTOR
6.05

ISSN 2231- 6671
Aug. 2018 To Jan. 2019

20

5

Quality Enhancement in Higher Education Through MOOCs

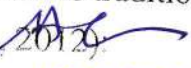

Shrihari P. Adsule

Dept. of Library Science,
Sharadchandra Mahavidyalaya,
Shiradhon, Dist. Osmanabad

Research Paper - Library Science

Introduction:

A massive open online course (MOOC) is an online course aimed at unlimited participation and open access via the web. In addition to traditional course materials such as filmed lectures, readings, and problem sets, many MOOCs provide interactive courses with user forums to support community interactions among students, professors, and teaching assistants (TAs) as well as immediate feedback to quick quizzes and assignments. MOOCs are a recent and widely researched development in distance education which were first introduced in 2006 and emerged as a popular mode of learning in 2012. Early MOOCs often emphasized open-access features, such as open licensing of content, structure and learning goals, to promote the reuse and remixing of resources. Some later MOOCs use closed licenses for their course materials while maintaining free access for students. The popularity of MOOCs has attracted a great deal of attention from higher Education institutions and private investors around the world seeking to build their brands and to enter the Education. Institutions will need to look more closely at and learn from the different initiatives outside traditional institutions that are developing new business, financial and revenue models to meet the needs of new groups of learners in open Education platform. The original aim of MOOCs was to open up education and provide free access to university level education for as many students as possible. In contrast to traditional university online courses, MOOCs have two key features (Wikipedia, 2012).

I/C Principal
Sharadchandra Mahavidyalaya
Shiradhon Tq. Kallam

3

ISSN 0976-0377

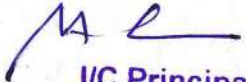
RNI. MAHMUL02805/2010/33461

International Registered & Recognized
Research Journal Related To Higher Education for all Subjects

INTERLINK RESEARCH ANALYSIS

Editor In Chief
Dr. Balaji Kamble

I/C Principal
Sharadchandra Mahavidyalaya
Shiradhon Tq. Kallam

RNI. MAHMUL02805/2010/33461

Interlink Research Analysis

IMPACT FACTOR

6.20

ISSN 0976-0377

Issue: XVIII, Vol. IV, July 2018 To Dec. 2018

INDEX

Sr. No	Title for Research Paper	Page No
1	The Influence of early Blight Disease on Biochemical Changes in Different Tomato Varieties Sadashiv Vithoba Thite	1
2	Utilization of Argemone Mexicana L. Leaf Extracts on Linear Growth of Colletorichum Capsici Causing Spot of Tumeric Dr. Sujata Harabhau Shende	8
3	Bilingualism: The Study and Scope Dr. Gautam Ambhore	11
4	Human Resource Management and Its Future Bhagwan Shankar Patil	16
5	Impact of Physical Exercise on Production and Regulation of Various Hormones in Female Volleyball Players Rahul Subhashrao Mane, Dr. SK.MD. Ataullah M.K. Jagirdar	22
6	Relationship between core Muscles Strength and Sprinting performance Tomy Jose	35
7	The effect of physiological exercise and circuit training on sports performance Dr. Deepak Namdeorao Tekade	40
8	Time of the day effect on performances in Female sports persons Ajaypal Upadhyay	44
9	महाराष्ट्रातील शास्त्रीय संगीतात गायीकांचे योगदान नाना भडके	48
10	جگر مراد آبادی اور ان کی شاعری Dr. Khazi MD Shakeeluddin	54

I/C Principal
Sharadchandra Mahavidyalaya
Shiradhon Tq.Kallam

جگر مراد آبادی اور ان کی شاعری

Dr. Khazi MD Shakeeluddin

Dept. of Urdu,

Sharadchandra Mahavidyalaya,

Shiradhon, Dist. Osmanabad

10

Research Paper - Urdu

بیسویں صدی میں اردو غزل کے چار ستون ہیں۔ فانی، حسرت، امین اور جگر بعض لوگوں کا خیال ہے کہ جگر ان سب میں نمایاں اور انفرادی کے مالک ہیں۔ ان کے یہاں سوز و گداز سرسستی و شادابی اور وجد کی ملی جلی کیفیت ملتی ہے۔ انہوں نے فکر و خیال کی ہمہ گیر اور اپنی شخصیت کی سحر انگیزی کے باعث اردو ادب میں وہ مقام حاصل کیا جو بہت کم شاعروں کے حصے میں آیا جس کی وجہ سے انہیں رئیس السفرین تاجدار سخن، شہنشاہ غزل اور امام محرمیات کہا گیا ہے۔ ان کے کلام میں پیشگی اور ہمہ گیری ایسی تھی کہ وہ کل بسیط پر چھانے لگے۔

میر اکمال شعر بس اتنا ہے اے جگر

وہ مجھ پہ چھا گئے میں زمانے پہ چھا گیا

شیخ محمد علی سکندر جگر کی پیدائش ۱۸۹۰ء میں مراد آباد میں ہوئی۔ جگر کے خاندان میں شعر و شاعری کا چرچا بہت عام تھا۔ انہوں نے چودہ پندرہ سال کی عمر میں پہلی غزل کہی تھی جو فارسی میں تھی۔ جگر کم عمری میں یتیم ہوئے۔ ان کا بچپن و عقوفان شباب مشکلوں اور پریشانیوں میں گزارا وہ اعلیٰ تعلیم حاصل نہ کر سکے۔ جگر حالات سے تنگ آ کر مراد آباد سے آگرہ پہنچے اور سینکڑوں کے کام کو ذریعہ معاش بنایا۔ مددوشی بھی کرنے لگے۔ کچھ عرصہ بعد آگرہ سے گونڈہ پہنچے اور عمر کے آخری ایام بھی انہوں نے گونڈہ میں گزارے۔ ۱۹۶۰ء میں ان کا انتقال ہوا۔

خدا بخشے جگر کو لاکھ انسانوں کا انسان تھا

اس مصرعے کی صداقت جگر کی شخصیت و سیرت تھی۔

I/C Principal
Sharadchandra Mahavidyalaya
Shiradhon Tq. Kallam

ISSN 2320-6519

سرزمینِ دلی اورنگ آبادی (دکن) سے جاری ہونے والا معیاری رسالہ

College Code

AKS-E-ADAB URDU (QUARTERLY) Aurangabad (M.S.)
OCTOBER to DECEMBER 2018

قارئین کی نیک نواہی کے ساتھ پیشواں شمارہ (جلد ۷)

U.G.C. Approved 42266

اکس ایڈب (سہ ماہی)

اورنگ آباد

25

Sliver Jubilee Issue

”جہاں تک مفت اخبار نویسی کا تعلق ہے یہ عمل اب ملی فرائض اور معاشرتی آداب کی حدود میں شامل ہو چلا ہے“ شب انصاری

I/C Principal
Sharadchandra Mahavidyalaya
Shiradhon Tq.Kallam

لائف ممبران

۳	حیدر اظہر بھٹی
۴	تاجی خسرو
۵	ڈاکٹر سرت فردوس
۶	ڈاکٹر کیری جاناے
۷	انصاری ابراہیم
۸	مہر سلطانہ جبار قریشی
۹	پروفیسر عبدالرب
۱۰	سید باب اعلیٰ
۱۱	محمد سعید احمد سرور
۱۲	ڈاکٹر فرحت نسیرین
۱۳	ڈاکٹر شرف الشہار
۱۴	ڈاکٹر شمیم فاطمہ
۱۵	ڈاکٹر مندرم فاروقی
۱۶	مولانا آزاد کاغذ
۱۷	شیخ شہلا سلطان
۱۸	برہانی نقیض اردو پرائمری اسکول
۱۹	ڈاکٹر تاجی رضوانہ شمیم
۲۰	انصاری تبین
۲۱	مقصود اشرف
۲۲	پروفیسر شاہ ایاز
۲۳	ڈاکٹر شاہد اب روش
۲۴	انصاری شتیق احمد شہباز
۲۵	عالی کوثر (اسٹنٹ پروفیسر)
۲۶	ڈاکٹر شمیم نواز حفیظ آبادی
۲۷	سید غازی علی غازی
۲۸	تحسین درانی
۲۹	پروفیسر عبدالوہاب
۳۰	پروفیسر نسیم نسیم
۳۱	ڈاکٹر نسیم بی بی الدین
۳۲	حفیز احمد خان شہر
۳۳	حبیب النساء
۳۴	ڈاکٹر تاجی نسیم
۳۵	پروفیسر شہناز درانی
۳۶	ڈاکٹر ارشاد احمد خان
۳۷	شیخ ہما کوثر
۳۸	اظہر احمد غلام بیروانی
۳۹	اختر صادق
۴۰	ڈاکٹر عبدالباری
۴۱	ڈاکٹر نسیم نسیم
۴۲	بی ایس جبین جوہر
۴۳	ڈاکٹر عزیز خاتون
۴۴	ڈاکٹر فرحت حسین خوشدل
۴۵	رشید ضارب
۴۶	ڈاکٹر عقیلہ
۴۷	ڈاکٹر قرآنساء
۴۸	عقیل احمد عاقل
۴۹	پروفیسر ڈاکٹر زبیر احمد قر
۵۰	ڈاکٹر مقبول احمد مقبول
۵۱	ڈاکٹر خالد بشر
۵۲	سید سجاد الدین
۵۳	J.J.T. University
۵۴	ڈاکٹر سعید اصنافی سید زکریا
۵۵	حبیب پاشا اعظمی

۳	ڈاکٹر یوسف صابر
۴	سیدہ فرزانہ نسیم
۵	جمہور لغت، سعید رحمانی، سلام، بی بی فوج آبادی
۶	ڈاکٹر یوسف صابر
۷	منظور یونس، اختر صادق، سعید رحمانی
۸	ڈاکٹر یوسف صابر
۹	کے۔ ایس اظہر، اختر صادق، ڈاکٹر انصاف عاقل، سعید رحمانی، علیم صابویدی
۱۰	زبیر گوہر، ایوب بیگ، دانش، سیف المظہر، امیر خاں نادار، محمد فیروز
۱۱	قاروق راہن، راہی، جنتوری، شفیع احمد شفیع، ڈاکٹر فرحت حسین خوشدل، عمران رئیس
۱۲	(۱) بے رحم پڑوسی۔ منظور یونس (۲) مدد خدا۔ اظہر نسیر
۱۳	ببین نذیر
۱۴	فردوس احمد بنت
۱۵	ڈاکٹر ایمان اللہ
۱۶	عافیہ عظمیٰ
۱۷	ڈاکٹر قریشی شتیق احمد
۱۸	ڈاکٹر شیخ ساجد عبدالوہاب
۱۹	سربراہ احمد بنت
۲۰	شہیر احمد ڈار
۲۱	آبرو یاش
۲۲	پیشمان وحیدہ
۲۳	ڈاکٹر انصاری فہمیدہ
۲۴	ڈاکٹر عقیلہ سید غوث
۲۵	ڈاکٹر سعید اصنافی
۲۶	ڈاکٹر تاجی نوید
۲۷	ڈاکٹر ذہیل شہینہ نسیم
۲۸	مقصود عالم انصاری
۲۹	سیدہ نسیم شیرین
۳۰	راشدہ جمال فاروقی
۳۱	علیم صابویدی
۳۲	محمد زبیر
۳۳	ڈاکٹر نسیم احمد صدیقی
۳۴	ڈاکٹر امام اعظم
۳۵	چراغ بہ بلوی
۳۶	شب انصاری
۳۷	ڈاکٹر یوسف صابر
۳۸	شب انصاری
۳۹	شب انصاری
۴۰	(شب انصاری کی تصویریں)
۴۱	ایڈووکیٹ اعلم مرزا
۴۲	ڈاکٹر محمد اسد انانہ
۴۳	عارف اعظمی
۴۴	ڈاکٹر شہباز سعید
۴۵	محمد ارشد ٹوٹی

ڈاکٹر اور...

تاریخی معلومات

پروفیسر ایماں

پروفیسر ادیب

پروفیسر خلوص عکس ادب (منتخب خطوط)

پروفیسر تعارف و تبصرے

پروفیسر اخبار عکس ادب

پروفیسر منتخب کام (شاعری)

پروفیسر افسانے

پروفیسر مضامین (تحقیق و تصدیق)

علامہ اقبال اور مسلم

اردو میں نئی افسانہ

اردو فکشن اور جو گیندر پال

غلام بریاتی تاباں

مراسمی غزل پر اردو

۱۹۸۰ء کے بعد کے اردو ڈراموں

پاکستانی شاعرات کی اردو

سلطان الحق شہید کی شاعرانہ عظمت

کثیر الجہات شخصیت

سیوسو جہول اور نظیر اکبر آبادی

عبد سار شاعرہ

بہمنی دور کے اردو ادب

حضرت فیض کر شاہ چشتی

اردو غزل کے تین عظیم شاعر

کلتہ المالحق (دربستان بیجا پوری ایک اہم تصنیف)

شہین مظفر پوری کے افسانوں

مولانا ابوالکلام آزاد اور قومی بحیثی

ایرینیاں کی غزلیں۔ ایک مطالعہ

اردو غزل میں ایک اور

مولانا آزادی صحافت نگاری

جلیل القدر مجاہد اردو

مناظر عاتق ہر گانوی: داستانی طرز کے قلم کار

مولانا آزاد: ایک ہمہ گیر شخصیت

خلاصہ شاعر کی شخصیت : شب انصاری

شخصی کوائف

(خاکہ) تم سنا نہیں دیکھا

(انشائیہ) بال

(ظہر مزاج) مفت اخبار بینی

بادگشاہت

توشیحہ اور تجزیوں کا ادیب

شب نور دیاں: ایک تاثیر

میدان طرافت کا ایک اور ادبی ستارہ

شب انصاری اور انشائیہ نگاری

شب انصاری کی مزاج نگاری

Dr. Patel Shabina Begum

Mujahed

Sharad Chandra,

Mahavidyalaya, SHIRADHON

Dist. Osmanabad (M.S)

Mob. No. 9552505096

کلمتہ الحقائق حضرت برہان الدین جامن کی ایک لاجواب سٹری تصنیف ہے جس کو محققین نے اردو سٹری کا اولین نقش قرار دیا ہے۔ کلمتہ الحقائق بالخصوص و کئی ادب میں بڑی اہمیت حاصل ہے۔

کلمتہ الحقائق ”دوبستان بیجاپور کی ایسی تصنیف جس کے مصنف کے بارے میں شک و شبہ کی گنجائش نہیں یہ ہماری قدیم ترین سٹری کا ایک بہتر نمونہ ہے۔ عام طور پر مرید خدا کے وجود انسانی ذات و صفات اور دوسرے مختلف تصوفات مسائل سے متعلق جن سوالوں کے جوابات جاننا چاہتے ہیں۔ انہیں جامن نے کلمتہ الحقائق میں سادہ اور عام فہم انداز میں پیش کرنے کی کوشش کی ہے یہ سادہ اس دور کے دوسرے رسالوں کی بہ نسبت ضخیم ہے اور اس کی ایک منفرد خصوصیت یہ ہے کہ اس کے مختلف نسخوں میں کوئی اختلاف نظر نہیں آتا۔

کلمتہ الحقائق کے اسلوب کے سلسلے میں قابل ذکر بات یہ ہے کہ یہاں ہندوی و فارسی طرز احساس کی تشکیل زیادہ ابھر کر سامنے آتی ہے کہ فارسی اسلوب و آہنگ غالب آنے کے لئے ہاتھ بچر مار رہا ہے، اردو سٹری کا پہلا ادبی اسلوب اسی تشکیل کی کوکھ سے جنم لیتا نظر آتا ہے۔ اسی کے زیر اثر جامن نے بھی مقفی عبارت لکھنے کی کوشش کی ہے لیکن جلد ہی بیان کی کمزور روایت کی وجہ سے یہ عمل چھوٹ جاتا ہے۔ جامن کے یہاں یہ شعوری عمل ہے اور جہاں انہیں اظہار میں ذرا سی آسانی میسر آتی ہے۔ وہاں وہ اسی طرح کی عبارت کو اختیار کرتے ہیں مثلاً کلمتہ الحقائق کے ابتدائی جملوں میں اسلوب کا یہ شعوری عمل بہت نمایاں ہے۔

”اللہ کو سو ہونے کے قادر تو انا ہونے کے قدیم اللہ قدیم“ سبب یوں زبان گہری و ناں اس کلمتہ الحقائق۔“ جامن نے اس زبان کو بھی گہری کہا ہے لیکن یہاں زبان ایک نئے اسلوب و ذخیرہ الفاظ اور آہنگ سے روشناس ہو رہی ہے۔

سرماہی عکس ادب

کلمتہ الحقائق

(دوبستان بیجاپور کی ایک اہم تصنیف)

اکبر الدین صدیقی کے خیال میں حضرت برہان الدین جامن نے جو تشبیہات استعمال کی ہیں وہ بہت عام فہم ہیں اور اس کو سمجھنے کے لئے ذہن پر بار ڈالنے کی ضرورت نہیں پڑتی۔ حضرت برہان الدین جامن سلسلہ چشتیہ کے ایک اہم صوفی ہیں آپ نے اپنے والد کی طرح دکن میں تصنیف و تالیف کا کام جاری رکھا سٹری میں ان کا عظیم کارنامہ کلمتہ الحقائق ہے۔ اکبر الدین صدیقی نے کلمتہ الحقائق کے سہ تصنیف کو ۹۹۰ء ہجری کے آس پاس قرار دیا ہے۔

اس کتاب میں برہان الدین جامن اپنی مشہور ارشادات نقل کئے ہیں۔ اس تصنیف کے زیادہ حصے ایسے ہیں جن میں ارشاد کو سٹری ترتیب میں لکھ دیا گیا ہے چونکہ اردو زبان دکن کی ہی ترقی یافتہ شکل ہے اس لئے کلمتہ الحقائق کو اردو کا اولین نمونہ کہہ سکتے ہیں۔ برہان الدین جامن کے پیش رووں سے سٹری رسائل منسوب کئے جاتے ہیں وہ ابھی بھی تحقیق طلب ہے۔ کلمتہ الحقائق میں خدا کے وجود اور کائنات کی تخلیق کے مسائل پر فلسفانہ بحث ملتی ہے اور ان مسائل کو سوال اور جواب کی صورت میں سمجھایا گیا ہے سوال جواب کا یہ طریقہ قدیم کتابوں میں بھی ملتا ہے، سقراط سے یہ سلسلہ چلا آ رہا ہے جو علمی تفہیم کا ایک بہتر طریقہ کار ہے یہ سوال و جواب، ذات و صفات، ابتدا، انتہا باقی و فانی، قدیم و جدید سے متعلق اور انکی وضاحت پر مبنی ہوتے تھے۔ کلمتہ الحقائق میں جو نکات بیان کیئے گئے ہیں۔ ان میں مندرجہ ذیل بھی شامل ہیں۔

خدا اول بھی ہے اور آخر بھی وہ صورت شکل ہر چیز سے بالاتر ہے۔ وہ جیسے ہی حکم دیتا ہے تو مظاہر وجود میں آجاتے ہیں اس نے حکم دیا کہ ہو جا اور چیز ہو گئی۔ انسان کا فریضہ ہے کہ خدا کو، اپنے آپ میں پہچاننے کی کوشش کرے۔ علم تصوف میں عرفان خداوندی ہی اسکی منزل ہے اور عرفان تک پہنچنے کے لئے آگہی کے مدارج ہیں جو ذکر و مراقبہ کے ذریعہ حاصل کئے جاتے ہیں۔ مذہب نے جس طرح توہید کو بنیاد قرار دیا ہے اسی طرح صوفی بھی توہید کو وحدت تک لے جاتے ہیں وجود کے بارے میں برہان الدین جامن

نے بتایا ہے کہ اسکی چار قسمیں ہیں

(۱) واجب الوجود، (۲) ممکن الوجود، (۳) عارف الوجود، ان چاروں وجود کے ذریعہ جامن یہ بتانا چاہتے ہیں کہ جس نے اپنے نفس کو پہچانا اس نے اپنے آپ کو پہچانا پھر انہوں نے نفس کی چار قسموں کی وضاحت کی ہے۔ (۱) نفس امارہ (۲) نفس لوامہ (۳) نفس معلومہ (۴) نفس مہمہ۔ آدمی کے عمل اور نیت سے اس کی خیر و شر، انتہائی ملے ہوتی ہے۔ انسان برے کاموں میں تکلیف سے بچنے کے لئے تقدیر کا سہارا لیتا ہے۔ خدا نے شر کو بھی پیدا کیا اور خیر کو بھی اور انسان کو اختیار دیا ہے انسان کے نزدیک ایمان یہ ہے کہ بندہ زبان اور دل سے خدا کی تصدیق کرے اللہ رب العزت نے بندے پر تین چیز فرض کی ہے۔ عرفان ایمان اسلام عرفان یہ ہے کہ خدا کی قدرت کاملہ اور اپنے نفس کو پہچانے ایمان یہ ہے کہ قادر المطلق سمجھے ”اسلام“ اصل عبادت اور سر عبادت فکر ہے۔ حضرت برہان الدین جامن نے ان مقامات و منازل کو بڑی تفصیل سے بیان کیا ہے اور اس کے بعد ذکر و مراقبہ اور مشاہدہ کی وضاحت کرتے ہوئے مختلف اسمائے الہی کے ذکر کا طریقہ اور شیخ کامل کی ضرورت پر زور دیا۔

اس طرح کلمتہ الحقائق تصوف کے مسائل سے بھر پور ایسا علم کا خزانہ ہے جس سے آدمی اپنے نفس کی تہذیب کر کے ذات باری سے رجوع ہونے کا راستہ معلوم کرتا ہے اور اس ریاضت سے اس میں کیفیاتی تبدیلی پیدا ہوتی ہے پھر وہ سچائی، ہمدردی، سلامتی اور نیکی کی خصوصیات سے فیض یاب ہوتا ہے۔

حوالہ جات:-

- (۱) دکن میں اردو۔ نصیر الدین ہاشمی
- (۲) دکنی ادب۔ پروفیسر قوم صادق
- (۳) اردو کی ابتدائی نشوونما میں صوفیائے اکرام کا کام۔ ڈاکٹر مولوی عبدالحق
- (۴) دکنی ادب کی تاریخ۔ ڈاکٹر محمد الدین قادری زور

☆☆☆

श्री अ. ए. २१२५

**IMPACT FACTOR
6.10**

ISSN 2229-4406

UGC Approved International Registered & Recognized
Research Journal Related to Higher Education for all Subjects

UIRA

UNIVERSAL RESEARCH ANALYSIS

UGC APPROVED & PEER REVIEWED RESEARCH JOURNAL

Issue - XVII, Vol. III
Year - IX (Half Yearly)
Sept. 2018 To Feb. 2019

Editorial Office :
'Gyandev-Parvati',
R-9/139/6-A-1,
Near Vishal School,
LIC Colony,
Pragati Nagar, Latur
Dist. Latur - 413531.
(Maharashtra), India.

Contact : 02382 -241913
9423346913 / 9503814000
9637935252 / 7276301000

Website
www.irasg.com

E-mail :
interlinkresearch@rediffmail.com
visiongroup1994@gmail.com
mbkamble2010@gmail.com

Publisher :
Jyotichandra Publication
Latur, Dist. Latur - 413531. (MS)

Price : ₹ 200/-

CHIEF EDITOR

Dr. Balaji G. Kambale
Head, Dept. of Economics,
Dr. Babasaheb Ambedkar Mahavidyalaya,
Latur, Dist. Latur(M.S.)India.

EXECUTIVE EDITORS

Dr. Rajendra R. Gavhale
Head, Dept. of Economics,
G. S. Mahavidyalaya,
Khamgaon, Dist. Buldhana

Dr. D. Raja Reddy
Chairman, International Neuro Surgery
Association,
Banjara Hill, Hyderabad (A.P.)

Dr. E. Siva Nagi Reddy
Director, National Institute
of Hospitality & Tourism Management,
Hyderabad (A.P.)

Dr. A. H. Jamadar
Chairman, BOS Hindi, SRTMUN &
Head, Dept. of Hindi, BKD
College, Chakur, Dist. Latur (M.S.)

Dr. Yu Takamine
Professor, Faculty of Law & Letters,
University of Ryukyus,
Okinawa, (Japan).

Dr. Shaikh Moinoddin G.
Dept. of Commerce,
Lal Bahadur Shastri College,
Dharmabad, Dist. Nanded (M. S.)

Prashant Kshirsagar
Dept. of Marathi,
Vasant Mahavidyalaya
Kaij, Dist. Beed (M.S.)

Scott A. Venezia
Director, School of Business,
Ensenada Campus,
California, (U.S.A.)

DEPUTY EDITOR

Dr. N. G. Mali
Head, Dept. of Geography,
M. B. College,
Latur, Dist. Latur, (M.S.)

Dr. Babasaheb M. Gore
Principal,
Smt. S.D.D.M. College
Latur, Dist. Latur (M.S.)

CO-EDITORS

Dr. V.J. Vilgave
Head, Dept. of P.A.,
Shri. Guru Buddhiswami College,
Purna, Dist. Parbhani (M.S.)

Dr. Omshiva V. Ligade
Head, Dept. of History
Shivajiruti College, Nalgaoan,
Dist. Latur. (M.S.)

Dr. S.B. Wadekar
Dept. of Dairy Science,
Adarsh College,
Hingoli, Dist. Hingoli (M.S.)

Dr. Shivanand M. Giri
Dept. of Marathi,
Bhai Kishanrao Dushmuni College,
Chakur Dist. Latur (M.S.)

**I/C Principal
Sharadchandra Mahavidyalaya
Shiradhon To Kallam**

Issue : XVII, Vol. III
UNIVERSAL RESEARCH ANALYSIS

IMPACT FACTOR
6.10

ISSN 2229-4406
Sept. 2018 To Feb. 2019

INDEX

Sr. No	Title for Research Paper	Page No
1	Credit Co-operatives and Financial Sector Reforms Dr. Prashant S. Salve	1
2	An Evaluation of Mid-Day Meals Scheme in Ratnagiri District of Maharashtra Dr. Raosaheb G. Jadhav	5
3	A Quest for Female Identity in Shashi Deshpande's 'A Matter of Time' Dr. M. B. Karajgi	19
4	Dr. B. R. Ambedker & Indian Economy a Historical Review Dr. Vasant Dongare	24
5	Bibliometric Study of Ph.D. Thesis in the Subject Of Psychology Submitted to Savitribai Phule Pune University Ankush P. Bhande, Dr. Balaji N. Dhakne	30
6	धुमिल के काव्य में जनवादी चेतना डॉ. रामरत्न विठ्ठलराव शिंदे	36
7	महिला उद्योजकता-विकासाची गरज डॉ. हेमलता गणेशराव ढगे	39
8	कचरा व्यवस्थापन परिणाम, आव्हाने आणि उपाय डॉ. आशादुल्ला इस्माईल शेख	44
9	शेतकरी आत्महत्या भारतीय समाजासमोरील आव्हान व उपाय आर.के. काळे	51
✓ 10	दृष्टान्तपाठ - जीवोद्धारणाचा सिध्दांत डॉ. अत्तार अमजद हारुन	57

I/C Principal
Sharadchandra Mahavidyalaya
Shiradhon Tq. Kallam

II

दृष्टान्तपाठ - जीवोद्धारणाचा सिध्दांत

डॉ. अशार अमजय्य हरमण

मराठी विभाग, प्रमुख,
सर्वोपनिवेशक महाविद्यालय,
शिरधोण, जि. परभणिसाहय

Research Paper - Marathi

सारांश

या संशोधन पेपरमध्ये महानुभाव पंथाचे तत्त्वज्ञान दृष्टान्तपाठ या (ग्रंथव्या) पुस्तकाने आपण समजून घेणार आहोत. दृष्टान्तपाठ हा - संकलनात्मक ग्रंथ आहे. जीव, देवता, प्रपंच, परमेश्वर, अपरोक्ष व परोक्ष ज्ञान, मोक्षची साधने यावरून महानुभविषयांचे तत्त्वज्ञान स्पष्ट होते. या ग्रंथात त्यांनी सूत्र, दृष्टान्त व द्राष्टान्तिक अशी रचना केली आहे. त्यातून वाङ्मयीन मूल्ये दृष्टीस पडतात. तसेच या ग्रंथात ईश्वराने जीवोद्धारणासाठी कशाप्रकारे अवतार घेतला. जीवोद्धारणासाठी मनुष्य अवतार, वेध व वेधशक्तीद्वारा परमेश्वर प्राप्ती, अधिकारी व अनाधिकारी भक्त या द्वारा हा सिध्दान्त स्पष्ट करता येतो. तत्काललिन रूढी, परंपरा, रितीभाती, व्यवसाय तत्कालिन समाजजीवन उभे राहते पण या शोध निबंधमध्ये केवळ जीवोद्धारणा बद्दलच उदापोह करण्यात येणार आहे.

संशोधन पेपर लिहिण्यामगील उद्देश :

१. दृष्टान्तपाठातील महानुभविषयांचे तत्त्वज्ञान अभ्यासणे.
२. सूत्र, दृष्टान्त व द्राष्टान्तिक यामधून सुत्रात गोवलेले तत्व दृष्टान्ता द्वारा दाखला देऊन स्पष्ट केले व द्राष्टान्तिकामधून तत्त्वज्ञान विशद कसे केले याचा अभ्यास करणे.
३. अनाधिकारी व अधिकारी भक्त याकरिता असलेले दृष्टान्त अभ्यासणे.
४. दृष्टान्त कालीन भाषेचा विशेष अभ्यासणे.

मराठी वाङ्मयातील एक हजार वर्षांपूर्वीचा काळ हा ' महानुभाव पंथाने गजबजलेला दिसतो ' 'आद्यग्रंथ' म्हणून 'लीळा चरित्राला' पहिलावहिला मान आहे. या पंथात जीव, देवता, परमेश्वर, प्रपंच हे चार स्वतंत्र्य व नित्य मानतात. या पंथाला 'श्रीकृष्ण संप्रदाय किंवा श्री दत्त संप्रदाय' म्हणतात श्रीदत्त, श्री चण्डीचण्डल, गुंडमण्डल आणि श्री चक्रधर' पंचकृष्ण म्हणून ओळखले जातात. 'दृष्टान्तपाठ' या ग्रंथात त्याकाळातील सामाजिक जीवन पद्धती, भाषा व्यवहार अधिक बारीक सारीक गोष्टी दिसून येतात.

I/C Principal
Sharadchandra Mahavidyalaya
Shiradhon Tq. Kallam

IMPACT FACTOR
5.10

ISSN 2250-169X
International Registered & Recognized
Research Journal Related to Higher Education for all Subjects

VISION

RESEARCH REVIEW

UGC APPROVED, REFEREED & PEER REVIEWED RESEARCH JOURNAL

<p>Issue - XVI, Vol. - X Year-VIII, Bi-Annual(Half Yearly) (Dec. 2018 To May 2019)</p>	<p>CHIEF EDITOR Dr. Balaji G. Kamble Professor & Head, Dept. of Economics, Dr. Babasaheb Ambedkar College, Latur, Dist. Latur. (M.S.) India.</p>	<p>SPECIAL EDITOR Dr. E. Sivanagi Reddy 'Sithanathi' Dept of Archaeology & Museums, Hyderabad (A.P.)</p>
<p>Editorial Office : 'Gyandev-Parvati', R-9/139/6-A-1, Near Vishal School, LIC Colony, Pragati Nagar, Latur Dist. Latur - 413531. (Maharashtra), India.</p>	<p>EXECUTIVE EDITORS</p>	
<p>Contact : 02382 -241913 9423346913 / 7276301000 9637935252 / 9503814000</p>	<p>Dr. Sachin Napate Pune, Dist. Pune .M.S.</p>	<p>Verena Blechinger Talcott Director, Dept. of History & Cultural Studies, University of Berlin, Berlin, (Germany)</p>
<p>E-mail : interlinkresearch@rediffmail.com visiongroup1994@gmail.com mbkamble2010@gmail.com</p>	<p>Michael Strayss, Director, International Relation & Diplomacy, Schiller International University, Paris. (France)</p>	<p>Dr. Deelip S. Arjune Professor, Head, Dept. of History J.E.S. Mahavidyalaya, Jalna, Dist. Jalna (M.S.)</p>
<p>Published By : Jyotichandra Publication Latur, Dist. Latur - 413531. (M.S.)</p>	<p>Dr. Nilam Chhangani Dept. of Economics, S.K.N.G. College, Karanja Lad, Dist. Sashim(M.S.)</p>	<p>Dr. Rajendra R. Gawhale Head, Dept. of Economics, G. S. College, Kharangaon, Dist. Buldana (M.S.)</p>
<p>Price : ₹ 200/-</p>	<p>DEPUTY EDITORS</p>	
	<p>Dr. Rajendra Ganapure Professor, Head, Dept. of Economics, S. M. P. Mahavidyalaya, Murum, Dist. Osmanabad (M.S.)</p>	<p>Dr. B. K. Shinde Professor, Head, Dept. of Economics, D. S. M. Mahavidyalaya, Jintur, Dist. Parbhani (M.S.)</p>
	<p>Dr. Vijay R. Gawhale Head, Dept. of Commerce, G. S. Mahavidyalaya, Kharangaon, Dist. Buldana (M.S.)</p>	<p>Bhujang R. Bobade Director, Manuscript Dept., Deccan Archaeological and Cultural Research Institute, Hyderabad. (A.P.)</p>
	<p>Dr. Mahadeo S. Kamble Dept. of History, Vasant Mahavidyalaya, Kaji, Dist. Beed (M.S.)</p>	<p>Dr. S. R. Patil Professor, Dept. of Economics, Swami Vivekanand Mahavidyalaya, Shirur Tajband, Dist. Latur(M.S.)</p>
	<p>CO - EDITORS</p>	
	<p>Dr. Allabaksha Jamadar Professor, Head, Dept. of Hindi, B.K.D. College, Chakur, Dist. Latur (M.S.)</p>	<p>Dr. Murlidhar Lahade Dept. of Hindi, Janki Mahavidyalaya, Bansarola, Dist. Beed (M.S.)</p>
	<p>Dr. Shyam Khandare Dept. of Sociology, Gondwana University, Gadchiroli, Dist. Gadchiroli (M.S.)</p>	<p>Dr. M. Veeraprasad Dept. of Political Science, S.K. University, Anantpur, Dist. Anantpur (A.P.)</p>

I/C Principal
Sharadchandra Mahavidyalaya
Shiradhon Tq. Kallam

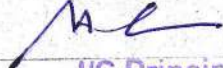
Issue : XVI, Vol. X
VISION RESEARCH REVIEW

IMPACT FACTOR
5.10

ISSN 2250-169X
Dec. 2018 To Dec. 2019

INDEX

Sr. No	Title for Research Paper	Page No.
1	Intellectual Property Rights with Special Reference to Patents and Copyrights in India Dr. Nagorao h. Awade	1
2	Credit Rating V/s Yield Spread of Securities Mahesh Bang	8
3	Credit Co-operatives and Financial Sector Reforms B. C. Rathod	12
4	Education in the Post Independence Era in India Kishor Suryakant Timmalwar	16
5	Digital Revolution in The Education and Challenges of Online Examination System Shivling Shankarrao Patil	22
6	Socio-Political Aspect in Manohar Malgonkar's 'The Garland Keepers' Dr. Rajpalsingh Chikhilkar, Madhav N. Waghmare	29
7	महाराष्ट्राच्या अर्थव्यवसथेची वैशिष्ट्ये डॉ. अलका अनिल मानकर	37
8	भारताच्या कृषि विकासामध्ये पीक विमा योजनेची भूमिका डॉ. माधव मंदेवाड	42
9	भाषाविज्ञान व भाषाविकास डॉ. फारुक अहमदसाब तांबोळी	46
10	दुष्काळ निवारणासाठी महासज सयाजीराव गायकवाड यांनी केलेले कार्य भैर्या संतराम कांबळे	52
11	वैद्यकिय पेशाचे व्यावसायीकरण डॉक्टरांच्या भूमिकांचे समाजशास्त्रीय विश्लेषण डॉ. आनंदा भिकुजी काळे	59

I/C Principal
Sharadchandra Mahavidyalaya
Shiradhon Tq. Kallam

Issue : XVI, Vol. X
VISION RESEARCH REVIEW

IMPACT FACTOR
5.10

ISSN 2250-169X
Dec. 2018 To May 2019 46

9

भाषाविज्ञान व भाषाविकास

डॉ. फारुक अहमदसाब तांबोळी
मराठी विभाग,
शरदचंद्र महाविद्यालय,
शिराडोण, जि. उस्मानाबाद

Research Paper - Marathi

‘भाषाविज्ञान’ या विषयावर चर्चासत्र घडवून आणले जाते आहे. याबद्दल संयोजकाचे प्रथमतः मनपूर्वक अभिनंदन ! कारण अशा विषयांवर चर्चासत्र शक्यतो घेतले जात नाहीत. अवघड आणि डोकेंदुखीयुक्त या विषयाचा समजले जाते. भाषा हे मानवी विकासाचे महत्त्वाचे अंग आहे. मानवाला बुद्धिमान प्राणी समजले जाते त्याची कारणे शोधल्यास भाषा, आणि सक्रीय अंगठा ही सांगितली जातात. भाषेच्या वळावर मानवाने खूप प्रमाणात प्रगती केली आहे. पृथ्वीतलावरील इतर प्राण्यांपेक्षा मानवाने आपले अस्तित्व भक्कम आणि सत्तायुक्त निर्माण केले आहे. तो सर्वांवर आज राज्य करत आहे. त्याला बुद्धी आणि भाषा कारणीभूत आहे.

मानवी मुखावाटे निघणाऱ्या अर्थपूर्ण ध्वनीच्या समुहाला भाषा म्हणतात. मानवांमानवांत विचारांचे आदान-प्रदान करण्यासाठी जो अर्थपूर्ण मुखोद्गत ध्वनिसमुह वापरला जातो त्याला भाषा म्हणतात. मानवी मनातील विचार, भावना प्रकट करण्याचे ध्वनीयुक्त साधन म्हणजे भाषा असेही म्हटले जाते. विविध विचारवंतांनीही भाषा म्हणजे काय ? याचा उहापोह आपापल्या विवेचनात केला आहे. विस्तारभयास्तव थोडे देणे उचित नाही. पण माणूस आपला व्यवहार भाषेतून करतो. आत्मप्रकटीकरण, संदेशवहन, संस्कृतिसंक्रमण, ज्ञानवृद्धी भाषेच्या माध्यमातून तो करत असतो. मानवाचा जसा जसा विकास होत गेला तसा माणूस सर्वांचा विचार करू लागला. त्यात आपल्या भाषेचाही विचार करू लागला. आपण कल्पना करू की, ज्यावेळी पृथ्वीची निर्मिती झाली त्यावेळी पृथ्वीतलावर एक किंवा दोन माणसे असतील. त्यापासून चार, दहा, शंभर, हजार.... व आज जगात सात अब्ज लोकसंख्या झाली आहे. मानवाच्या उत्क्रांतीचा शोध घेताना आधुनिक काळात भाषाभ्यासालाही महत्त्व आले आहे. इतक्या भाषा कशा निर्माण झाल्या. याचा शोध घेण्याच्या वृत्तीतून भाषाभ्यास प्रारंभ झाला.

‘भाषाविज्ञान म्हणजे काय ?’ या प्रश्नाचा शोध घेण्यात आपल्यासमोर काही पुस्तकांची नावे द्यावीशी वाटतात. १) भाषाविज्ञान : वर्णनात्मक व ऐतिहासिक - संपा.अंजली सोमण, हे.वि.इनामदार, स.गं. मलाशे २) मराठीचा भाषिक अभ्यास, ऐतिहासिक आणि वर्णनात्मक -संपा.मु.श्री.कानडे ३) वर्णनात्मक भाषाविज्ञान- प्रा.लीला गोविलकर ४) मराठी भाषा : व्यवस्था अध्यापन - इदांपूरकर चं.द. ५) वैखरी- अशोक केळकर

I/C Principal,
Sharadchandra Mahavidyalaya
Shiradhon Tq. Kallam

IMPACT FACTOR
5.90

ISSN 2347-6834

International Registered & Recognized Research
Journal Related to Higher Education for All Subjects

INDO GLOBAL RESEARCHERS

UGC APPROVED, REFEREED & PEER REVIEWED RESEARCH JOURNAL

Issue : XI, Vol. I
Year- VI, Bi-Annual (Half Yearly)
(Nov. 2018 To April 2019)

Editorial Office :
'Gyandev-Parvati',
R-9/139/6-A-1,
Near Vishal School,
LIC Colony,
Pragati Nagar, Latur
Dist. Latur - 413531.
(Maharashtra), India.

Website
www.irasg.com

Contact : - 02382 - 241913
09423346913/09637935252
09503814000/07276301000

E-mail :
visiongroup1994@gmail.com
interlinkresearch@rediffmail.com
mbkamble2010@gmail.com

Published by :
Indo Asian Publication,
Latur, Dist. Latur - 413531 (M.S.) India

Price : ₹ 200/-

EDITOR IN CHIEF

Dr. Balaji Kamble
Research guide & Head,
Dept. of Economics,
Dr. Babasaheb Ambedkar Mahavidyalaya,
Latur, Dist. Latur (M.S.) India.

EXECUTIVE EDITORS

Dr. Uttam D. Kadam
Principal, Shri Ram College of
Commerce & Science,
Bhandup(W), Mumbai (M.S.)

Dr. Attabaksh H. Jamadar
Chairman, BOS, Hindi,
S.R.T.M. University,
Nanded, Dist. Nanded (M.S.)

DEPUTY EDITOR

Dr. Dileep S. Arjune
Head, Dept. of Economics,
J. E. S. College,
Jalna, Dist. Jalna (M. S.)

Dr. Eknath J. Heige
Head, Dept. of Commerce,
Jijamata Mahavidyalaya,
Buldhana, Dist. Buldhana (M. S.)

CO-EDITOR

Dr. Arun R. Kumbhar
Head, Dept. of Economics,
Arts & Comm. College,
Nesri, Dist. Kolhapur (M.S.)

Dr. Suresh Dhake
Head, Dept. of Economics,
S. N. D.T. Womens College,
Dongar Kabra, Dist. Jalgaon (M.S.)

MEMBER OF EDITORIAL BOARD

Dr. Mohammad T. Rahaman
Dept. of Biomedical Science,
International Islamic University,
Mahkota (Malaysia)

Dr. Sivappa Rasappa
Dept. of Chemistry,
UMASS, Dartmouth,
MA (United States)

Dr. Satyankumar P. Sitapara
Principal
Commerce & BBA College,
Amreli, Dist. Amreli (Gujrat)
P. M. Band

Dept. of Dept. of Chemistry,
College of Eng. & Technology,
Babhulgaon, Dist. Akola (M. S.)

Dr. Arun Farfat
Head, Dept. of History,
Shri. S.G. M. College,
Borgaon Manju, Dist. Akola (M.S.)

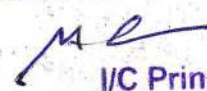
Dr. Nagarao L. Kumbhar
Principal,
S. M. B. College,
Latur, Dist. Latur (M.S.)

Dr. Dilip R. Jagtap
Dept. of Economics,
G. T. Patil College,
Nandurbar, Dist. Nandurbar (M.S.)

Dr. Mana Wankhede
Dept. of History,
Shivaji College,
Akola, Dist. Akola (M.S.)

Dr. O. V. Shahapurkar
Head, Dept. of Geography,
Rajarshi Shahu College,
Latur, Dist. Latur (M.S.)

Arun U. Patil
Dept. of Economics,
Arts & Comm. College,
Akkalkuwa, Dist. Nandurbar (M.S.)

I/C Principal
Sharadchandra Mahavidyalaya
Shiradhon Tq. Kallam

Issue: XI, Vol. I

IGR

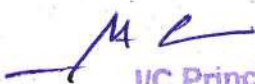
IMPACT FACTOR
5.90

ISSN 2347-6834

Issue: I to April 2018

INDEX

Sr. No	Title for Research Paper	Page No
1	Recent Trends In E-Commerce Dr. Mrunal A. Mule	1
2	Concept Of E-Commerce B. C. Rathod	5
3	Digital Payments System In India Supriya C. Gaikwad	9
4	Challenges And Issues Of GST Stephen Pillai	19
5	Economic & Social Development Through Spati Sector In India Dr. Veena Prasad	25
6	Depreciation Of Rupee: Causes And Impact Rashmi V. Singh	30
7	Performance And Problems Of Internet Banking In India Jotsna S. Chaurasiya	35
8	Gst And Indian Economy Dr. Ambadas P. Barve	41
9	Bibliographic Database Management Systems Dr. Vikram Vithal Giri	45
10	कुसुमाग्रजांच्या कवितेतील स्त्री डॉ. फारुक तांबोळी	53

I/C Principal
Sharadchandra Mahavidyalaya
Shiradhon Tq. Kallam

कुसुमाग्रजांच्या कवितेतील स्त्री

डॉ. फारुक तांबोळी

मराठी विभाग, शरदचंद्र महाविद्यालय,
शिरादोण, जि. उस्मानाबाद

सन १९२० ते १९३० या काळात मराठी कवितेच्या प्रांतात आपल्या नावाचा दबदबा निर्माण करणारे रविकिरण मंडळ १९३० नंतर मात्र उतरणीला लागले. व्यक्तीगत आविष्कारण, कवित्वाऐवजी कारागिरी व दतूसाई यामुळे या मंडळाला ओहोटी लागली, मात्र याचवेळी या प्रस्तापित मंडळाची जागा ध्यायला नव्या दमाचे कवी पुढे येत नव्हते. तथापि, मराठी काव्याच्या या मंदीच्या काळातही ज्यांनी कवितेचे निशाण फडकवत ठेवले अशा कवीपैकी कुसुमाग्रज हे प्रमुख होत. १९३५ ते १९४५ या कालखंडात एका बाजूने कविवर्य बा. म. बोरकरांची सौंदर्यवादी कविता बहर होती. तर दुसऱ्या बाजूने कुसुमाग्रजांची सामाजिक समतेच्या ललकान्या देणारी आणि राजकीय क्रांतीचा जयजयकार करणारी कविता घगघगत होती. कुसुमाग्रजांच्या कवितेचे सामर्थ्यच एवढे प्रदीप्त होते की वि. स. खांडेकरांसराख्या ज्येष्ठ साहित्यिकाने स्वतः

पदरमोड करून कुसुमाग्रजांच्या विशाखा हा संग्रह प्रकाशित केला. या संग्रहाचे मराठी संस्कारांनी अमृतपूर्व स्वरूप केले. या संग्रहामुळेच मराठी काव्यप्रांतात कुसुमाग्रजांची नावमूद्रा सुवर्णाक्षरात कोरली गेली. विशाखा पासून म्हणजे १९४२ पासून खऱ्या अर्थाने (कारण १९३३ ला जीवनलहरी आला. पण तो यशस्वी झाला नाही) सुरू झालेला प्रवाह मारवा या मरणोत्तर (१९९९) काव्यसंग्रहापर्यंत सख्त संपूर्ण झाला.

विज्ञानासाठी माझी कविता कधी नव्हती म्हणून नाही मिति तिजला पराजयची अस नसणे सामर्थ्य कुसुमाग्रजांच्या कवितेतील स्त्रीरूपे येथे अम्यक्तपणे प्रस्तुत शोधनिबंधाचा हेतू आहे. हा अम्यास करताना कुसुमाग्रजांच्या कालनिहाय प्रसिध्द झाले त्या काव्यसंग्रहातील स्त्रीकृपांचा विचार करत या शोध निबंधाची मांडणी करणार आहे. यामुळे शेवटी हाती येणाऱ्या निष्कर्षाची

ISSN 2394 5303

Impact
Factor
5.011 (IJJF)

Printing Area™
International Research Journal

April 2018
Issue-42, Vol-02

01

ganeshkulkarni186@gmail.com

आंतरराष्ट्रीय बहुभाषिक शोध पत्रिका

प्रिंटिंग एरिया

Printing Area International Interdisciplinary Research
Journal in Marathi, Hindi & English Languages

April 2018, Issue-42, Vol-02

Date of Publication
14 April 2018

9890157956
Dr. Ganesh Kulkarni
Phulambri

Editor

Dr. Babu g. Gholap

(M.A.Mar.& Pol.Sci.,B.Ed.Ph.D.NET.)

Co-Editor

Dr. Ravindranath Kewat

(M.A. Ph.D.)

“Printed by: Harshwardhan Publication Pvt.Ltd. Published by Ghodke Archana Rajendra & Printed & published at Harshwardhan Publication Pvt.Ltd.,At.Post. Limbaganesh Dist,Beed -431122 (Maharashtra) and Editor Dr. Gholap Babu Ganpat.”

Reg.No.U74120 MH2013 PTC 251205

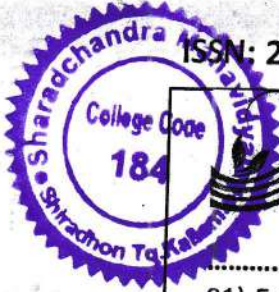
Harshwardhan Publication Pvt.Ltd.

All types Educational & Reference Book Publisher & Distributors

Pin-431122 (Maharashtra) Cell:97589057685,09850203265
harshwardhanpubl@gmail.com, vidyawarta@gmail.com

www.harshwardhan.com

Sharadchandra Mahavidyalaya
Shiradhon Tq.Kallam

ISSN: 2394 5303

Impact
Factor
5.011(IJIF)*Printing Area*TM
International Research JournalApril 2018
Issue-42, Vol-02

06

Index

01) E-Resources in Libraries -A Study Vishal Bhaskar, Aligarh	09
02) The Reliability of Polygraph Examiner diagnosis of Truth and Deception Dr. Saurabh R. Bhatt, Himatnagar	12
03) Foreign Trade: Regimes and Economic Development Seema Devi, Haryana	15
04) A comparative Study on marketing strategies for product development and ... Dr. Sabrina D'souza, Dubai	21
05) A comparative study of self confidence of teachers Dr. Deepti Gaur, Mathura	25
06) Degradation Of Tropaeolin O Using A Recently Developed Photo Catalyst ... Dr. Vijay Kumar Meena, ALWAR	28
07) Management Strategies Used By Surat Municipal Corporation In Managing... Mohana Rao Nethala, Pune	34
08) The Effect of ICT on Family Relationships Prof. Dr. Neeharika Rawat, Rajkot	38
09) Collection Development In The Digital Era : An Overview Mrs. Sayyed Samina Nabisab, Osmanabad	49
10) Rethinking Environmental Education for Environmental Conservation and ... Dr. Dipty Subba, Darjeeling	52
11) Co relational Study between Scientific Values and Educational Achievement ... Asst. Prof. Dr. Gunjan S.Vashi, Vapi.	56
12) Contribution of the Muslim poets and Rulers in the medieval Bengali literature Prakash Kanti Nayek, Bankura	58
13) Online Rendezvous System Dr. J. Durga P. Rao, Ms. Megha Deoray, Ms. Shabnam Khan, Bhilai	60

Printing Area : Interdisciplinary Multilingual Refereed Journal

IIC Principal
Sharadchandra Mahavidyalaya
Shiradhon Tq. Kallam

ISSN 2394 5303

Impact Factor 5.011 (IIJIF)

Printing Area™ International Research Journal

April 2018 Issue-42, Vol-02

049

Intergenerational Relationships' Social Science Quarterly. 84, 1038-1050.

09

COLLECTION DEVELOPMENT IN THE DIGITAL ERA : AN OVERVIEW

Mrs. Sayed Samina Nabisab Librarian, Sharadchandra Mahavidyalaya, Shiradhon Tq. Kallam Dist, Osmanabad

Nie, N. and Erbring, L. (2000) 'Internet and Society: A Preliminary Report'. Stanford Institute for the Quantitative Study of Society: Stanford University. Retrieved May2001 (http://www.stanford.edu/group/siqss/Press_Release/Preliminary_Report-4-21.pdf).

Nie, N. H. & Hillygus, D. S. (2000) 'Where Does Internet Time Come from? A Reconnaissance' IT & Society. 1(2) pp. 1-20.

Ogburn, William F. (2009) 'Cultural Lag as Theory' Sociology & Social Research. 41 (3) pp. 167-174.

Orleans, M., & Laney, M. C. (2000) 'Children's Computer Use in the Home: Isolation or Sociation?' Social Science Computer Review. 18 (3) pp. 56-72.

Parsons, T. (1952) The Social System. London: Tavistock

Putnam, R. D. (2000) Bowling Alone. New York: Simon & Scuster.

Wellman, Barry and Gulia, Milena. (1999) 'Net-Surfers Don't Ride Alone: Virtual Communities as Communities' Networks in the Global Village: Life in Contemporary Communities. 10 (3) pp. 34-60.

□□□

Abstract

Collection development is an important process in creating and building a library collection be it in an institution, college, school or a public library. It is a well-planned activity for which a well defined policy is essential. The development primarily includes acquisition, selection, evaluation, preservation and weeding out materials, books, journals etc. With the advent of internet and the digital era, there has been a shift from hardcopy formats to digital formats. Accordingly the collection have also to include the cost of technology and distribution of digital content also has to be revised. The open Access Initiative is the new phenomena in this digital era wherein digital material is available freely. Once again the entire process and policy of content development would have to be worked out and re-designed.

Introduction

Collection Development is defined as the planned purchase of materials in various formats to match the instructional and research needs of the campus within the current fiscal environment and resource sharing opportunities. The heart of a library is its collections. The buildings house them; the library personnel acquire and manage them and teach users how best to access and use them.

I/C Principal

Sharadchandra Mahavidyalaya Shiradhon Tq. Kallam

RNI/MAHMUL02805/2010/33461

IMPACT FACTOR
5.45

ISSN 0976-0377

UGC Approved International Registered & Recognized
Research Journal Related to Higher Education for all Subjects

INTERLINK RESEARCH ANALYSIS

S H 2018

UGC APPROVED REFEREED & PEER REVIEWED RESEARCH JOURNAL

Issue : XVIII, Vol. I
Year -IX (Half Yearly)
(June 2018 To Dec. 2018)

Editorial Office :

'Gyandeept',
R-9/139/6-A-1,
Near Vishal School,
LIC Colony,
Pragati Nagar, Latur
Dist. Latur - 413531.
(Maharashtra), India.

Contact : 02382 - 241913
09423346913, 09637935252,
09503814000, 07276301000

Website

www.irasg.com

E-mail :

interlinkresearch@rediffmail.com
visiongroup1994@gmail.com
mbkamble2010@gmail.com
drkamblebg@rediffmail.com

Publisher :

Jyotichandra Publication,
Latur, Dist. Latur.-415331
(M.S.) India

Price: ₹ 200/-

CHIEF EDITOR

Dr. Balaji G. Kamble
Research Guide & Head, Dept. of Economics,
Dr. Babasaheb Ambedkar Mahavidyalaya, Latur, Dist. Latur (M.S.)
Mob. 09423346913, 9503814000

EXECUTIVE EDITORS

Dr. Aloka Parasher Sen
Professor, Dept. of History & Classics,
University of Alberta, Edmonton,
(CANADA).

Dr. Huen Yen
Dept. of Inter Cultural
International Relation
Central South University,
Changsha City, (CHINA)

Dr. Omshiva V. Ligade
Head, Dept. of History,
Shivajiruti College,
Nalegaon, Dist. Latur. (M.S.)

Dr. G.V. Menkundale
Dept. of Dairy Science,
Mahatma Basweshwar College,
Latur, Dist. Latur.(M.S.)

Dr. Laxman Satya
Professor, Dept. of History,
Lokhevan University, Loheavan,
PENSULVIYA (USA)

Bhujang R. Bobade
Director, Manuscript Dept.,
Deccan Archaeological and Cultural
Research Institute,
Malakpet, Hyderabad. (A.P.)

Dr. Sadanand H. Gone
Principal,
Ujwal Gramin Mahavidyalaya,
Ghonsi, Dist. Latur. (M.S.)

Dr. Balaji S. Bhure
Dept. of Hindi,
Shivajiruti College,
Nalegaon, Dist. Latur.(M.S.)

DEPUTY-EDITORS

Dr. S.D. Sindkhedkar
Vice Principal
PSGVP's Mandals College,
Shahada, Dist. Nandurbar (M.S.)

Dr. C.J. Kadam
Head, Dept. of Physics
Maharashtra Mahavidyalaya,
Nilanga, Dist. Latur.(M.S.)

Veera Prasad
Dept. of Political Science,
S.K. University,
Anantpur, (A.P.)

Johrabhai B. Patel,
Dept. of Hindi,
S.P. Patel College,
Simaliya (Gujrat)

CO-EDITORS

Sandipan K. Gaike
Dept. of Sociology,
Vasant College,
Kej, Dist. Beed (M.S.)

Ambuja N. Malikhedkar
Dept. of Hindi
Gulbarga, Dist. Gulbarga,
(Karnataka State)

Dr. Shivaji Vaidya
Dept. of Hindi,
B. Raghunath College,
Parbhani, Dist. Parbhani.(M.S.)

Dr. Shivanand M. Giri
Dept. of Marathi,
B.K. Deshmukh College,
Chalis, Dist. Latur.(M.S.)

I/C Principal
Sharadchandra Mahavidyalaya
Shiradhon Tq. Kallam

RNI. MAHMUL02805/2010/33461

Interlink Research Analysis

IMPACT FACTOR
5.45

ISSN 0976-0377

Issue: XVIII, Vol. I, June 2018 To Dec. 2018

INDEX

Sr. No	Title for Research Paper	Page No
1	Trends and Challenges of India's Balance of Payments Bhimashankar Kharose	1
2	TQM : For Implementation in Libraries and Information Centres S. S. Ubale	8
3	Human Resource Management and its Future Sayyed S. N.	18
4	Newton's Laws of Motion Expressed with Mathematical Representation J. H. Bhosale	24
5	Dielectric Permittivity of Wet Soils at microwave Frequency by using Waveguid Transmission Line Method R. S. Ramshetti, U. B. Dindore	28
६	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे महिलाविषयक विचार अरुण काळे	३७
7	लोकहितवादीचे समग्र सामाजिक सुधारणेचे विचार व कार्य डॉ. दादाराव पानपट्टे	41
8	वैदिक पूर्वकाळात भारतात आलेल्या जमाती - एक अभ्यास डॉ. विजयकुमार तांबारे	46
9	उचल्या : एक चिकित्सा डॉ. अनिल कांबळे	51

led 'Interlink
shed through
ct or thought.
eader should

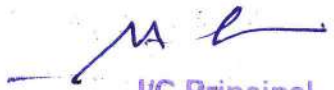
important at
on to the field
good quality
peration and

'Analysis' to
scholars who

ers written in
language and
Management,
t, Education,

of UGC 4th
g and Impact

i Kamble
in Chief)

I/C Principal
Sharadchandra Mahavidyalaya
Shiradhon Tq. Kallam

RNI. MAHMUL02805/2010/33461

Interlink Research Analysis

IMPACT FACTOR
5.45

ISSN 0976-0377

Issue : XVII, Vol. I, June 2018 To Dec. 2018

18

Human Resource Management and its Future

Sayyed S. N.

Librarian,

Sharadchandra Mahavidyalaya,
Shiradhon, Dist. Osmanabad

3

Research Paper - Library Sci.

ABSTRACT

Human Resource Management (HRM) is a major subsystem of all the organizations including libraries also. it is responsible for the attraction , selection, importance. Role, future, its vision, recruitment. Motivation theories of human resource management. HRM becomes a valuable tool for management to ensure success. Also it is a major component of the management process.

Keywords: management, Recruitment, Motivation , HRD,

Introduction:

Any types of organization and in the libraries also consist of the combination of so many resources, among which human resources is the superior. But today human resources are acknowledged as the most valuable and important asset in any organization as well as in the libraries. These are no longer associated with potential. Only the difference between one organization and another is the performance of the workers. Thus management has began to visualizes human resources in its. Correct perspective in organization. Managing people in an organization is human resources management. Since every organization ,institute, libraries etc. are made up of people,

I/C Principal
Sharadchandra Mahavidyalaya
Shiradhon Tq. Kallam

ISSN 2229-4406

International Registered & Recognized
Research Journal Related To Higher Education for all Subjects

UNIVERSAL

RESEARCH ANALYSIS

EDITOR IN CHIEF
Dr. BALAJI KAMBLE

[Signature]
 IC Principal
 Shri Chhatrapati Mahavidyalaya
 Shivajinagar, Solapur

Issue : XVII, Vol. III
UNIVERSAL RESEARCH ANALYSIS

IMPACT FACTOR
6.10

ISSN 2229-4406
Sept. 2018 To Feb. 2019

INDEX

Sr. No	Title for Research Paper	Page No
1	Credit Co-operatives and Financial Sector Reforms Dr. Prashant S. Salve	1
2	An Evaluation of Mid-Day Meals Scheme in Ratnagiri District of Maharashtra Dr. Raosaheb G. Jadhav	5
3	A Quest for Female Identity in Shashi Deshpande's 'A Matter of Time' Dr. M. B. Karajgi	19
4	Dr. B. R. Ambedker & Indian Economy a Historical Review Dr. Vasant Dongare	24
5	Bibliometric Study of Ph.D. Thesis in the Subject Of Psychology Submitted to Savitribai Phule Pune University Ankush P. Bhande, Dr. Balaji N. Dhakne	30
6	धुमिल के काव्य में जनवादी चेतना डॉ. रामरत्न विठ्ठलराव शिंदे	36
7	महिला उद्योजकता-विकासाची गरज डॉ. हेमलता गणेशराव ढगे	39
8	कचरा व्यवस्थापन परिणाम, आव्हाने आणि उपाय डॉ. आशादुल्ला इस्माईल शेख	44
9	शेतकरी आत्महत्या भारतीय समाजासमोरील आव्हान व उपाय आर.के. काळे	51
10	दृष्टान्तपाठ - जीवोद्धारणाचा सिध्दांत डॉ. अत्तार अमजद हारुन	57

I/C Principal
Sharadchandra Mahavidyalaya
Shiradhon Tq. Kallam

8

कचरा व्यवस्थापन परिणाम, आव्हाने आणि उपाय

डॉ. आशादुल्ला इस्माईल शेख

भूगोल विभाग प्रमुख,
शरदचंद्र महाविद्यालय,
शिराढोण, जि. उस्मानाबाद

Research Paper - Geography

सारांश

स्वच्छतेचा अभाव, घाण आणि प्रदूषण यामुळे सार्वजनिक आरोग्य धोक्यात येते. याचे केवळ आरोग्यावरच नाही तर आर्थिक आणि गंभीर सामाजिक परिणाम देखील निर्माण होतात. कचरा निर्मिती आणि अपुरा कचरा संग्रहण, वाहतूक, उपचार आणि विल्हेवाट यांच्याशी संबंधित पर्यावरणीय आव्हाने भारतासमोर मुख्य आव्हाने आहेत. कचरा श्रेणीरचना, उत्पादन, स्रोत कार्यक्षमता आणि पर्यावरण रक्षण ह्या तत्वाने कच-याचे व्यवस्थापन केल्यास ते पर्यावरण पो ाणास पूरक ठरू ाकते. महानगरपालिका घनकचरा व्यवस्थापन; डॅड्ड मध्ये मर्यादा येत असल्याने प्रत्येक व्यक्तीची कचरा व्यवस्थापनामध्ये आपले योगदान देणे आवश्यक झाले आहे. प्रस्तुत ाोधनिबंधामध्ये घन कचरा संकल्पना, घनकच-याची आव्हाने आणि परिणाम कचरा कमी करण्याचे मूलभूत उपाय यावर थोडक्यात द टीक्षेप टाकला आहे. मुख्य ाब्द : कचरा, घन कचरा, कचरा व्यवस्थापन

प्रास्ताविक :

समाजातील स्वच्छता आणि सार्वजनिक आरोग्य हे मानव संसाधन विकासामध्ये महत्वपूर्ण आहेत. ज्यामध्ये दीर्घायुष्य आणि मर्यादित रोगांच्या प्रमाणसमाजातील उत्पादक स्तराशी संबंधित आहेत. ज्यात स्वच्छतेचा अभाव, घाण आणि प्रदूषण यामुळे सार्वजनिक आरोग्य धोक्यात येते. याचे केवळ आरोग्यावरच नाही तर आर्थिक आणि गंभीर सामाजिक परिणाम देखील निर्माण होतात. महात्मा गांधी आणि संत गाडगे बाबा यांनी भारताला स्वच्छतेचा संदेश दिला होता. स्वातंत्र्यापासून स्वच्छतेचा प्रश्न सोडविण्यासाठी सरकारने अनेक प्रयत्न केले. स्वच्छतेची समस्या सोडविण्यासाठी दहाव्या पंचवार्षिक योजनेपासून अधिक कठोर पावले उचलली गेली. केंद्रीय ग्रामीण स्वच्छता कार्यक्रम (सीआरएसपी) मार्च २००२ मध्ये पूर्णपणे थांबला, संपूर्ण स्वच्छता मोहिम (TSC Total Sanitation Campaign) ग्रामीण भागातील स्वच्छतेसंदर्भातील प्रमुख सरकारी कार्यक्रम म्हणून ओळखला जातो. तसेच सरकारने २ ऑक्टोबर २०१४ रोजी भारतात स्वच्छ भारत

I/C Principal
Sharadchandra Mahavidyalaya
Shiradhon Tq. Kallam

14

0-169X

Subjects

Issue : XVII, Vol. III

VISION RESEARCH REVIEW

IMPACT FACTOR
6.20ISSN 2250-169X
Dec. 20180 To May 2019

INDEX

Sr. No	Title for Research Paper	Page No.
1	India : Strategic Challenges and Responses R. B. Baviskar	1
2	Size of land holding, Inflation and Its Causes in India Dr. Rajarshi Jadhav	9
3	LIS Education in India: Special Reference to Distance Education Mode and Major Challenges Dr. M. M. Sayyed	15
4	Agricultural Land Utilization - Ahmedpur Taluka R. R. Mane	23
5	Spatial Distribution of Market Centers in Nanded District : A Geographical Study S. J. Kamble	27
6	Anna Hazare: The Face of New Gandhigiri Dr. Anil Barve	32
7	डॉ. शंकर शेष के प्रमुख नाटकों की भाषा पर अध्ययन के. आर. काळे	37
8	नरेंद्र मोहन के नाटकों में व्यक्त सामाजिक संवेदना के विविध आयाम डॉ. रामरतन विठ्ठलराव शिंदे	43
9	महाराष्ट्रात कृषी पर्यटन आणि ग्रामीण विकास डॉ. आशादुल्ला ईस्माईल शेख	47
10	दलित साहित्याची चळवळ आणि दलित स्वकथने डॉ. अत्तार अमजद हारुन	52
11	आरक्षण धोरण आणि सामाजिक न्याय डॉ. सविता ज्ञानेश्वर कावरे	57

[Signature]
I/C Principal
Sharadchandra Mahavidyalaya
Shiradhon Tq. Kallam

Issue : XVII, Vol. III
VISION RESEARCH REVIEW

IMPACT FACTOR
5.00

ISSN 2250-169X
Dec. 2018 To May 2019 47

9

महाराष्ट्रात कृषी पर्यटन आणि ग्रामीण विकास

डॉ. आशादुल्ला ईस्माईल शेख
भूगोल विभाग प्रमुख,
शरदचंद्र महाविद्यालय,
शिराढोण, जि. उस्मानाबाद

Research Paper - Geography

प्रास्तावना :

भारतात हौशी पर्यटकांची संख्या मोठ्या प्रमाणात वाढत आहे. पर्यटन उद्योग जगात वेगाने विकसित होणारा उद्योग आहे. भारतात ही हा उद्योग सातत्याने वाढत आहे. जगात बऱ्याच देशांची अर्थव्यवस्था पर्यटन उद्योगावर चालते. भारत सरकार ही आपल्या 'अतुल्य भारत' या मोहिमेतून पर्यटन क्षेत्रास मोठ्या प्रमाणात प्रोत्साहन देत आहे. महाराष्ट्र सरकारही २०१६ च्या पर्यटन धोरणाद्वारे २०२५ पर्यंत पर्यटन क्षेत्रात मोठ्या प्रमाणात गुंतवणुक करून रोजगार निर्मितीस प्रयत्नशील आहे. या पर्यटन धोरणानुसार पर्यटनात सार्वजनिक व खाजगी भागीदारी, पर्यटन पायाभूत सुविधा विकास निधी आणि व्यावसायिक सामाजिक जबाबदारी निधी या त्रिसुत्रीतुन पर्यटनास चालना देण्याचा प्रयत्न महाराष्ट्र सरकार करत आहे.

सर्वसाधारणपणे पर्यटकांना जंगल, थंड हवेची ठिकाणे, बर्फाळ प्रदेश, गड-किल्ले, समुद्रकिनारे, निसर्गरम्य ठिकाणे, सांस्कृतिक वारसा असलेली ठिकाणे, पर्वतरांगा इ.ची भुरळ असते. निसर्ग पर्यटन, ऐतिहासिक पर्यटन, आरोग्य पर्यटन, साहसी पर्यटन, सांस्कृतिक पर्यटन इ. संकल्पनात बदल करून कृषी पर्यटनास प्रोत्साहन देता येऊ शकते. 'कृषी पर्यटनातुन ग्रामीण विकास आणि ग्रामीण विकासातुन महाराष्ट्राचा विकास' ही संकल्पना साकारता येऊ शकते.

'कृषी पर्यटन संकल्पना' :

कृषी पर्यटनातुन शेती व संलग्न उत्पादनास बाजारपेठ मिळवून देणे. शहरातील लोकांना ग्रामीण संस्कृती, जीवनपध्दती, कला इ. शी जोडणे, ग्रामीण संस्कृतीचे जतन व प्रसार करणे, ग्रामीण महिला व तरुणांना स्थानिक भागात रोजगार मिळत असल्याने शहरी स्थलांतर रोखण्यास मदत होते. ग्रामीण अर्थकारणास बळकटी येते. पर्यटनातुन ग्रामीणभागात पायाभूत सुविधांचा विकास होतो. पर्यटन शेतीतील विविध जोडव्यवसायामुळे पर्यावरण संवर्धनासाठी मदत होते. शहरी

I/C Principal
Sharadchandra Mahavidyalaya
Shiradhon Tq. Kallam

INTERDISCIPLINARY INTERNATIONAL SEMINAR

Agriculture and Rural Development:

Spatial Issues, Challenges and Approaches

15th December, 2018

Organizer

Department of Geography,

Shri Shahaji Chhatrapati Mahavidyalaya, Kolhapur

EDITORS

Principal Dr. R. K. Shanediwan

Dr. D. L. Kashid-Patil

Dr. Mrs. N. D. Kashid-Patil

PRINCIPAL
Shri Shahaji Chhatrapati Mahavidyalaya
Shiradhon Tq. Kallam

61.	श्रीमती. आर. व्ही. पाटील	कोल्हापूर जिल्हयातील कृषी पर्यटन : ग्रामीण विकासाची संधी	287 To 289
62.	डॉ. धर्मा रानबा धेडे	महाराष्ट्राच्या ग्रामीण विकासात दुग्ध व्यवसायाची भूमिका	290 To 295
63.	प्रा. दिपाली अ. पाठराबे	रोजगार निर्मितीमध्ये पर्यटन क्षेत्राची भूमिका	296 To 298
64.	प्रा. गणेश सुर्यकांत कुळकर्णी	कृषिक्षेत्रातील पर्यटनाच्या संधी	299 To 303
65.	प्रा.गौतम जाधव	डॉ. भीमराव रामजी आंबेडकर यांचे शेती विषयक मौलिक विचार	304 To 305
66.	प्रा. रजनी अरुण कारदगे	ग्रामीण विकास आणि ग्रामीण युवकांच्या विवाहाबाबतचा दृष्टीकोन : समाजशास्त्रीय अभ्यास	306 To 307
67.	सौ. मृण्मयी प्रसन्न चंदगडकर	कृषी व निवडक घटकांआधारे महाभारत कालीन समाज व्यवस्थापन - एक आढावा	308 To 310
68.	संतोष पांडुरंग झिन्ने मेघा शिवाजीराव जाधव	मधूमक्षिकापालनातून आर्थिक विकास : एक भौगोलिक विश्लेषण	311 To 313
69.	प्रा.सरिता आण्णासो मोरे	भारतीय शेतीसमोरील आव्हाने	314 To 317
70.	आनंद प्रभाकर बंडेकर	शेती आणि ग्रामीण विकासाची परिस्थिती	318 To 320
71.	प्रा. डॉ. हरी साधू वाघमारे	वनशेती काळाची गरज	321 To 324
72.	प्रा. डॉ. एन. एम. पाटील	सामूहिक स्वयंचलित ठिबक सिंचन काळाची गरज :मौजे कारभारवाडी ता. करवीर गावचा कृषि विकासाच्या अनुषंगीक सुक्ष्म अभ्यास	325 To 334
73.	निलेश बाळासो सासने	सिक्किममधील सेंद्रिय शेती : विकास, संधी आणि आव्हाने	335 To 337
74.	प्रफुल्ल बाबुराव गायकवाड प्रा.डॉ. एस. एस. तोळमारे	किनवट तहसिलमधील मृदेचा भौगोलिक अभ्यास	338 To 340
75.	श्री. सरदार निवृत्ती पाटील	ग्रामीण विकासात सहकार चळवळीचे योगदान	341 To 343
76.	प्रा.सचिन ताराचंद धुर्वे	कृषी पर्यटन : एक नविन संधी	344 To 345
77.	प्रा. रवींद्र ढास	महात्मा फुले यांचे शेतकरी वर्गाविषयक विचार	346 To 347
78.	प्रा.डॉ.अर्चनादेवी पंढरीनाथ मोरे	ग्रामीण समाजजीवन आणि साहित्य	348 To 349
79.	प्रा. डॉ. ए. आय. शेख	महाराष्ट्रातील जलसंपत्तीचा भौगोलिक अभ्यास	350 To 351
80.	डॉ.विठ्ठल भिमराव मातकर	परंपरागत कृषी क्षेत्रातील आधुनिक दृष्टीकोन: कृषी पर्यटन	352 To 355

महाराष्ट्रातील जलसंपत्तीचा भौगोलिक अभ्यास

प्रा. डॉ. ए. आय. शेख

भूगोल विभाग प्रमुख

शरदचंद्र महाविद्यालय, शिराढोण

ता. कळंब जि. उस्मानाबाद

1) प्रस्तावना :-

मानवी जीवनामध्ये हवेच्या खालोखाल पाणी हा महत्वाचा घटक आहे. आपण त्याला जीवन म्हणतो. त्यावर पृथ्वीवरील संपूर्ण सजीवसृष्टी अवलंबून आहे जगात पडणाऱ्या पावसापैकी 4.8 टक्के पाऊस आपल्या देशात पडतो. विविध देशांच्या तुलनेत हे पर्जन्य अपुरे आहे. म्हणूनच जगात बांधलेल्या धरणापैकी 50 टक्के धरणे भारतात आहेत. पृथ्वीवर पाणी मुबलक असले तरी त्याची वाटणी विषम आहे. भारतात 326.76 द.ल. हेक्टर जमीन आहे. यापैकी मोठ्या, मध्यम व लघु प्रकल्पाद्वारे 113.5 दशलक्षा हेक्टर तर जमीनीवर पडणाऱ्या पावसामुळे 15 दशलक्ष हेक्टर शिवाय भूमिगत पाण्यामुळे 40 दशलक्ष हेक्टर, जमीन भीजते.

महाराष्ट्राचा विचार केला तर असे लक्षात येथे की, राज्याच्या 308 लक्ष हेक्टर क्षेत्रापैकी 225 लक्ष हेक्टर लागवडी योग्य आहे. त्यापैकी 40 टक्के क्षेत्र आवर्षणप्रवण आहे. महाराष्ट्राच्या जलसंपत्तीची अंदाजित वार्षिक सरासरी उपलब्धता भूपृष्ठीय जलद्वारे 164 घन कि.मी व भूजलाद्वारे 20.5 घन कि.मी. इतकी आहे. म्हणूनच भारतातील 85 टक्के धरणे महाराष्ट्रात असून 40 टक्के महाराष्ट्रा आवर्षणप्रवण क्षेत्रात मोडतो.

2) उद्दिष्ट्ये

- 1) सदयास्थितीत महाराष्ट्राच्या पाण्याची उपलब्धता अभ्यासणे.
- 2) महाराष्ट्रातील पाणी वाटपाचा अभ्यास करणे.
- 3) दुष्काळीसिंचनाचा अभ्यास करणे.

3) संशोधन पध्दती

सदरील शोधपत्रिकेच्या अभ्यासासाठी वापरलेला माहितीचा स्रोत हा द्वितीय माहितीवर आधारलेला आहे.

4) विषय विवेचन

जलसंपदा : उपलब्धता व उपयोजना

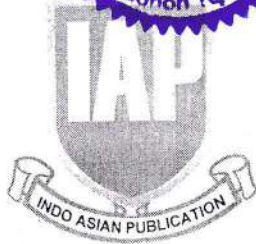
महाराष्ट्र दरवर्षी सारखाच पाऊस पडत नाही. महाराष्ट्र राज्याचे वार्षिक सरासरी पर्जन्यमान 142 से.मी. इतके आहे. परंतु तो सगळीकडे सारखाच पडत नाही. कांही ठिकाणी 250 से.मी. तर कांही ठिकाणी 80 से.मी. पेक्षा कमी पडतो. म्हणून पर्जन्याच्या वितरणात असमानता व अनियमितपणा दिसून येतो. म्हणून महाराष्ट्रा राज्याला पाणी आडवुन साठवून ठेवणे आवश्यक आहे ते पण प्रबळ राजकिय इच्छाशक्तिमुळेच शक्य होते.

महाराष्ट्रातील मागील 20 ते 25 वर्षात जलसिंचनात 6.48% (1960-61) यावरून 16 टक्केपर्यंत (2001) वाढ झालेली आहे. महाराष्ट्रात विभाग निहाय पाण्याची उपलब्धी फारच विषम प्रमाणात आहे. 46 टक्के लागवडीयोग्य क्षेत्र असलेल्या उर्वरित महाराष्ट्रात पाण्याची उपलब्धी 72 टक्के तर 28 टक्के लागवडी योग्य क्षेत्र असणाऱ्या विदर्भात 21 टक्के आणि 26 टक्के लागवडी योग्य क्षेत्र असणाऱ्या मराठवाड्यात फक्त 72 टक्के पाणी उपलब्ध आहे.

याच्या अभ्यासाअंती मराठवाड्यात 93 टक्के क्षेत्र पाणी तुटीचे असून विदर्भातील 73 टक्के व उर्वरित महाराष्ट्र प्रदेशात 53 टक्के क्षेत्र या वर्गात मोडते. महाराष्ट्र राज्याचे 64 टक्के क्षेत्र तुटीचे आहे. मराठवाड्यात सिंचन क्षेत्राचा अनुदेश सतत वाढतच आहे सिंचन क्षमता ही महाराष्ट्राच्या ग्रामीण भागाच्या विकासाचा गाभा आहे.

मागास जागांच्या एकूण अणुशेषापैकी 60 टक्के क्षेत्राचा अणुशेष याच भागाचा आहे. त्यामुळे विकासाचा प्रादेशिक असमतोल वाढत आहे.

AA
I/C Principal
Sharadchandra Mahavidyalaya
Shiradhon Tq. Kallam

IMPACT FACTOR

4.62

ISSN 2347-6834

International Registered & Recognized Research
Journal Related to Higher Education for All Subjects

INDO GLOBAL RESEARCHERS

REFEREED & PEER REVIEWED RESEARCH JOURNAL

Issue : XI, Vol. I

Year- VI, Bi-Annual (Half Yearly)

(Nov. 2018 To April 2019)

Editorial Office :

'Gyandev-Parvati',

R-9/139/6-A-1,

Near Vishal School,

LIC Colony,

Pragati Nagar, Latur

Dist. Latur - 413531.

(Maharashtra), India.

Website

www.irasg.com

Contact : - 02382 - 241913

09423346913 / 09637935252

09503814000 / 07276301000

E-mail :

visiongroup1994@gmail.com

interlinkresearch@rediffmail.com

mbkamble2010@gmail.com

Published by :

Indo Asian Publication,

Latur, Dist. Latur - 413531 (M.S.) India

EDITOR IN CHIEF

Dr. Babasaheb M. Gore

Principal
Janvikas Mahavidyalaya,
Bansarola, Dist. Beed (MS) India

EXECUTIVE EDITORS

Dr. Uttam D. Kadam
Principal, Shri Ram College of
Commerce & Science,
Bhandup(W), Mumbai (M.S.)

Dr. Balaji Kamble
Head, Dept. of Economics,
Dr. Babasaheb Ambedkar Mahavidyalaya,
Latur, Dist. Latur (M.S.)

DEPUTY EDITOR

Dr. Dileep S. Arjune
Head, Dept. of Economics,
J. E. S. College,
Jalna, Dist. Jalna (M. S.)

Dr. Eknath J. Helge
Head, Dept. of Commerce,
Jijamata Mahavidyalaya,
Buldhana, Dist. Buldhana (M. S.)

CO - EDITOR

Dr. Arun R. Kumbhar
Head, Dept. of Economics,
Arts & Comm. College,
Nesri, Dist. Kolhapur (M.S.)

Dr. Suresh Dhake
Head, Dept. of Economics,
S. N. D.T. Womens College,
Dongar Katore, Dist. Jalgaon (M.S.)

MEMBER OF EDITORIAL BOARD

Dr. Mohmmad T. Rahaman
Dept. of Biomedical Science,
International Islamic University,
Mahkota (Malasiya)

Dr. Sivvappa Rasapali

Dept. of Chemistry,
UMASS, Dartmouth,
MA (United States)

Dr. Satyen Kumar P. Sitapara

Principal
Commerce & BBA College,
Amreli, Dist. Amreli (Gujrat)
P. M. Band

Dept. of Dept. of Chemistry,
College of Eng. & Technology,
Babhulgaon, Dist. Akola (M. S.)

Dr. Arun Farfat

Head, Dept. of History,
Shri. S.G. M. College,
Borgaon Manju, Dist. Akola (M.S.)

Dr. Nagorao L. Kumbhar

Ex-Principal,
S. M. B. College,
Latur, Dist. Latur (M.S.)

Dr. Dilip R. Jagtap

Dept. of Economics,
G. T. Patil College,
Nandurbar, Dist. Nandurbar (M.S.)

Dr. Nana Wankhede

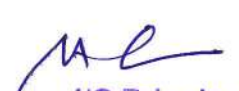
Dept. of History,
Shivaji College,
Akola, Dist. Akola (M.S.)

Dr. O. V. Shahapurkar

Head, Dept. of Geography,
Rajarshi Shahu College,
Latur, Dist. Latur (M.S.)

Arun U. Patil

Dept. of Economics,
Arts & Comm. College,
Akkalkuwa, Dist. Nandurbar (M.S.)

I/C Principal
Sharadchandra Mahavidyalaya
Shiradhon Tq. Kallam

Sr. No	Title for Research Paper	Page No
16	भारतातील सेंद्रिय शेतीचे महत्व डॉ. बी. बी. बोबडे	67
17	महाराष्ट्रातील मृदेची धूप आणि संधारण : एक भौगोलिक अभ्यास संजय रणखांबे, डॉ. व्ही. एल. फड	70
18	मृदा धूपेच्या समस्या श्रीमती एच. बी. नाडे, डी. बी. कांबळे	76
19	मृदेची झीज व भर : या परिवर्तन कार्यात शासनाची भूमिका नारायण भिमराव कदम	79
20	मृदाधूपेची कारणे व उपाययोजना : एक अभ्यास संगमेश्वर ज्ञानोबा भांगे	83
21	मृदा संवर्धनासाठी शासनाची भूमिका : एक भौगोलिक अभ्यास डॉ. जे. के. जाधव	86
22	मृदेची धूप - कारणे व उपाय डॉ. गोपाळ शंकरराव भोसले	90
23	जलप्रदुषण एक भौगोलिक अभ्यास एन. एम. राठोड	93
24	जल प्रदुषण एक समस्या डॉ. विजय नागोजी विणकर	96
25	जालना जिल्हयातील कापूस पिकाखालील भूमी उपयोजनावर हवामान बदलाचा प्रभाव - एक भौगोलिक अभ्यास डॉ. डी. एस. गजांस, समीना फिर्दौस शेख	99
26	जल प्रदुषण समस्या व उपाययोजना एक अभ्यास डॉ. एम. जी. राजपंगे, कलंदर मुस्तफा पठाण	102
27	जैविक शेतीचा प्रसार, काळाची गरज ? डॉ. डी. एस. कानवटे, व्ही. जी. चव्हाण, डॉ. ए. एम. मुळे	106
28	बदलत्या हवामानाचा भारतीय कृषी क्षेत्रावरील परिणाम डॉ. एस. बी. देशमुख	110
29	उस्मानाबाद जिल्हयाच्या कृषीतील तांत्रिक बदल : एक भौगोलिक अभ्यास महेबुबपाशा बी. शिरमाळे, डॉ. नामदेव के. वाघमारे	113

IMPACT FACTOR
2.62

ISSN 2347- 6834

Indo Global Researchers (IGR)

Issue : XI, Vol. I

Nov. 2018 To April 2019

www.irasg.com

Research Paper

29

उस्मानाबाद जिल्हयाच्या कृषीतील तांत्रिक बदल : एक भौगोलिक अभ्यास

महेबुबपाशा बी. शिरमाळे

भूगोल विभाग

शरदचंद्र महाविद्यालय,

शिराढोण, जि. उस्मानाबाद

डॉ. नामदेव के. वाघमारे

भूगोल विभाग प्रमुख

इंदिरा गांधी महाविद्यालय,

नांदेड, जि. नांदेड

डॉ. ए. बी.

रे
वेश्वभारती

श भोलाने
रवि इंगळे

प्रस्तावना :-

आज जेवढे काही प्रगत देश आहेत त्या देशांच्या विकासाचे मूळ स्थान हे त्या देशातील कृषी क्षेत्र हे आहे. त्या त्या देशाच्या विकासासाठी आवश्यक असणाऱ्या भांडवलाचा पुरवठा हा कृषी क्षेत्रातून झाला आहे. त्या देशांनी आपल्या कृषी उत्पादनात वेळोवेळी आवश्यक ते बदल करून कृषी उत्पादनात व पर्यायाने देशाच्या उत्पन्नात वाढ केली. कृषी क्षेत्रात परंपरागत साधनांचा वापर टाळून त्याजागी कृषी क्षेत्रात तांत्रिक व यांत्रिक साधनांचा वापर करून देशातील कृषी क्षेत्राचा विकास केला व त्यामुळे तेथील देशांचा विकासदेखील झालेला आपण पाहतो.

देशातील वाढत्या लोकसंख्येची अन्नधान्याची गरज भागविण्यासाठी व शेतीच्या उत्पादनात, उत्पादकतेत व उत्पन्नात वाढ घडवून आणण्यासाठी शेती करण्याची परंपरागत पद्धत सोडून नवीन तंत्रज्ञानाचा तसेच नवीन यंत्रांचा शेतीत वापर करून आधुनिक पद्धतीने शेती करण्याची आवश्यकता आहे. विकसनशील देशांमध्ये

आजही मोठ्या प्रमाणात परंपरागत साधनांच्या सहाय्यानेच शेती केली जाते. त्यामुळे अशा देशात आजदेखील शेतीचा विकास झालेला आढळून येत नाही. याउलट विकसीत देशांमध्ये शेतीकडे उद्योगाप्रमाणेच पाहिले जाते, त्यामुळे शेतीच्या उत्पन्नाच्या बाबतीत हे देश फार पुढे आहेत. याचे प्रमुख कारण म्हणजे त्या देशांनी शेतीतील उत्पन्न वाढविण्यासाठी आधुनिक यंत्रांचा व तंत्रज्ञानाचा स्वीकार केला आहे. उस्मानाबाद जिल्हयाच्या कृषितील तांत्रिक बदल एक भौगोलिक अभ्यास काळानुसार व अभिक्षेत्रानुसार करण्यात आलेला आहे

वीजसंज्ञा (Key words) :-

कृषितील तांत्रिक घटक, स्थल - कालपरत्वे बदल.

अभ्यास क्षेत्र (Study Region) :-

प्रस्तुत शोधनिबंधासाठी उस्मानाबाद जिल्हयाची निवड केलेली आहे. उस्मानाबाद मराठवाड्यातील नैऋत्येकडील जिल्हा असून त्याचा अक्षवृत्तीय विस्तार १७०३५' उत्तर अक्षवृत्त ते १८०४०' उत्तर अक्षवृत्ताच्या दरम्यान आणि रेखावृत्तीय विस्तार ७५०१६' पूर्व रेखांश

Indo Asian Scientific Research Organization (IASRO) (A Division of Indo Asian Publication)

I/C Principal
Sharadchandra Mahavidyalaya
Shiradhon Tq. Kallam

18-199
17

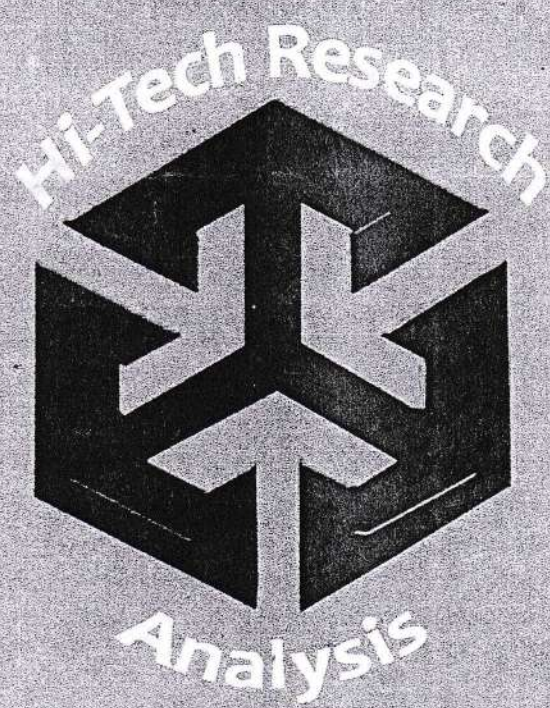
B.K-3

43

ISSN 2231-6671

International Registered and Recognized
Research Journal Related to Higher Education for all Subjects

HI-TECH RESEARCH ANALYSIS

M L
I/C Principal
Sharadchandra Mahavidyalaya
Shiradhon Tq. Kallam

15

EDITOR IN CHIEF
DR. BALAJI KAMBLE

ISSN 2231-6671, XVII, Vol. X

Hi-TECH RESEARCH ANALYSIS

IMPACT FACTOR
3.00

ISSN 2231- 6671
Aug. 2018 To Jan. 2019

INDEX

Sr. No	Title for Research Paper	Page No
1	Performance Evaluation Of Selected Private Sector Mutual Fund Schemes Dr. Naushad M. Mujawar	1
2	Role of Stakeholders in Higher Education S. L. Khandel	16
3	Shashi Tharoor's The Great Indian Novel A Parody of The Mahabharata Kazi Zaki Abdulhai	21
4	Analysis of Webrossing Narendra G. Patil	25
5	Comparision of Intelligence Between M.P.Ed and M.Ed Students Sharad B. Ingle	31
6	Dielectric Relaxation of Aqueous LiCl solutions Dr. Prashant Sonawane	37
7	स्वातंत्र्योत्तर भारतातील अन्नधान्य उत्पादन प्रवृत्ती आणि अन्नसुरक्षितता डॉ. चंद्रशेखर देशमुख	49
8	लोकशाहीतील प्रशासकीय अधिकाऱ्यांची भूमिका डॉ. आशा नरसिंगराव गिते	56
9	मानवी समाजाच्या सर्वांगीण विकासामध्ये संगीताची महत्व डॉ. अर्चना सं. देशपांडे	63

I/C Principal
Sharadchandra Mahavidyalaya
Shiradhon Tq. Kallam

3

Shashi Tharoor's The Great Indian Novel A Parody of The Mahabharata

Kazi Zaki Abdulhai

Dept. of English,
Sharadchandra Mahavidyalaya,
Shiradhon, Dist. Osmanabad

Research Paper - English

In this widely acclaimed novel, Shashi Tharoor has masterfully recast the two-thousand-year-old epic. The Mahabharata with fictionalized-but highly recognizable events and characters from twentieth-century Indian politics. Blending history and myth to chronicle the Indian struggle for freedom and independence, Tharoor directs his hilarious and often outrages satire as much against Indian foibles and failings as against the bumbling of the British rulers. Despite its regional setting, this work can be enjoyed by readers' unfamiliar with Indian history.

Indian mythology, in its stupendous diversity provides many motifs to correlate various aspects of human life. The Mahabharata is a unitary national myth that perceives human life in totality, and supplies for Tharoor's novel, the most appropriate allegorical background to project the contemporary Indian situation. He uses the myth setting of the ancient epic to foreground the eternal past to the present. Finding correlation between myth and reality is a characteristic habit of human mind, particularly in a civilization as old as the Indian. It is acutely conscious of the recurrence of mythic patterns and meanings in the contemporary events. Mythic and legendary characters are inseparable contemporaries for Indians who perpetually identify with the motifs of the two great epics - the Ramayana and Mahabharata.

Tharoor's facility in the identification of values is due to the structure of common experience while subverting and sustaining the setting, psyche and identity of the past for

I/C Principal
Sharadchandra Mahavidyalaya
Shiradhon Tq.Kallam

ISSN 2347-6834

International Registered and Recognized
Research Journal Related to Higher Education for all Subjects

INDO GLOBAL RESEARCHERS

(Ugc Approved, Refereed & Peer Reviewed Research Journal)

Year - VI, Issue - XI, Vol. - I Impact Factor 4.62 (GRIFI) Nov. 2018 To April 2019

Krishnai Shikshan Prasarak Mandal, Latur's
Janvikas Mahavidyalaya, Bansarola
and ICSSR Sponsored
NATIONAL SEMINAR

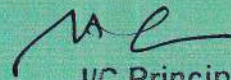
ON

IMPORTANCE OF BIO-TECH FERTILIZERS IN INDIAN AGRICULTURE

8th December - 2018

EDITOR IN CHIEF
Dr. Babasaheb M. Gore

I/C Principal
Sharadchandra Mahavidyalaya
Shiradhon Tq.Kallam

IMPACT FACTOR
4.62

ISSN 2347-6834
Indo Global Researchers (IGR)
Issue : XI, Vol. I
Nov. 2018 To April 2019
www.irasg.com

Agricultural Research in India : An Exploratory Study

Balaji Waghmare
Research Scholar,
Sharadchandra Mahavidyalaya,
Shirdhone, Dist. Osmanabad

Dr. G. D. Birajdar
Principal
Sharadchandra Mahavidyalaya,
Shirdhone, Dist. Osmanabad

ABSTRACT

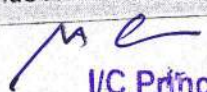
Agriculture is the backbone of the Indian economy which plays the most decisive role in the socioeconomic development of the country. Indian agriculture is a miscellaneous and extensive sector involving a large number of actors. India has one of the largest and institutionally most complex agricultural research systems in the world. The agricultural research system in India includes some 27,500 scientists and more than one lakh supporting staff actively engaged in agricultural research, which makes it probably the largest research system in the world. Historically, the Indian agricultural research system is the zenith of a process which started in the 19th century and which resulted in the establishment of the Imperial (now Indian) Council of Agricultural Research (ICAR) on the recommendation of a Royal Commission on Agriculture in 1929. In the present research system, the Indian Council of Agricultural Research (ICAR) at the National level mainly aids, promotes and coordinates research and education activities in the country.

KEYWORDS: ICAR, Indian Agriculture, Colonial, Post colonial.

Introduction :

Agriculture, as the backbone of Indian economy, plays the most crucial role in the socioeconomic sphere of the country. Indian

agriculture is a diverse and extensive sector involving a large number of actors. It has been one of the remarkable success stories of the postindependence era through the association of

I/C Principal
Sharadchandra Mahavidyalaya
Shiradhon Tq. Kallam